

Állásfoglalás Borhídi Attila akadémikus székfoglalóján elhangzottakkal kapcsolatban*

1. Az erdészeti tudományok művelése és gyakorlati alkalmazása a biológiai alaptudományok (ökológia, botanika, zoológia stb.) eredményeinek hasznosítása nélkül nem lehetséges. Ezért az Erdészeti Bizottság fontosnak tartja, hogy komolyan vegyen minden olyan kritikai megállapítást, amely az erdei ökoszisztémák stabilitásának fenntartását és ökológiai funkcióinak megőrzését kívánja előmozdítani.
2. Az erdészettudomány művelői (és természetesen a gyakorlati szakemberek is) ugyanakkor joggal várják el, hogy a biológiai alaptudományok képviselői, amennyiben erdőgazdálkodási kérdésekben foglalnak állást, azt az erdészet tudományos és gyakorlati eredményeinek ismeretében tegyék. A biológiai és az erdészeti tudományok közötti véleménycsere nek nem tesz jó szolgálatot, ha kiemelt tudományos rendezvényen, vagy tudományos kiadványban olyan elmarasztaló megállapításokat fogalmaznak meg, amelyekből hiányzik a tárgy kellő mértékű ismerete. Különösen nem, ha a megállapítások valóságtartalma vitatható.
3. Sajnálattal állapítjuk meg, hogy az akadémikus úr szélsőségesen elmarasztaló megítélése a magyar erdőgazdálkodásról és prominens képviselőiről – véleményünk szerint – nem veszi figyelembe az erdészet, az erdészettudomány, nemkülönben a természetvédelem történeti fejlődését, valamint az ökonómiai és ökológiai realitásokat sem. Amennyiben ilyen megállapítást az MTA tagja tesz, azzal félrevezeti a tudományos élet és a gyakorlat szakembereit, ezért etikai szempontból is elfogadhatatlan.
4. Fontosnak tartjuk megállapítani, hogy az előremutató, konstruktív párbeszéd feltétele, hogy a partnerek egymás álláspontját megértve, kölcsönös tisztelettel és tudományosan megalapozott igazságok birtokában viszonyuljanak egymáshoz. Ilyen véleménycsere az MTA Erdészeti Bizottsága továbbra is nyitott és együttműködésre kész.

2007. március 14.

MTA Agrártudományok Osztálya Erdészeti Bizottsága

* Megjelent 2006 novemberében a „Székfoglalók, 2001. Élettudományok” kötetben. Kiadó: MTA Akadémiai Műhely, Budapest. Az erdészetre vonatkozó megállapítások megjelentek az Erdészeti Lapok 2006. decemberi számában a 407. oldalon

A klímaváltozás alulnézetben

„és megint fölneztem az égre / álmaink gőzei alól (J. A.)” – miközben a lapunkban az elmúlt 17 évben megjelent klímaváltozással kapcsolatos írásokat nézegettem – és látom, hogy a legmagasabb régióban kavargó már a téma, az EU csúcson már megállapodás is született erről, és készül a nemzeti éghajlatváltozási, klímavédelmi stratégia is.

Nagyon megnyugtatónak látszik, hogy az erdészetet nem érte váratlanul és felkészületlenül a helyzet, ezt már csak az e lapban megjelent tanulmányok közül kiemeltek sora is bizonyítja:

Pálvölgyi-Szedlák, 1990, 1996 /,-
Führer-Járó, 1991 /,- Víg, 1994 /,-
Mátyás, 1996 /,- *Gács*, 1999 /,-
Somogyi, 2001 /,- *Tasnády*, 2006 /.

A felsoroltakon kívül, itt nem részletezhetően még sokan foglalkoztak a klímaváltozással hozzászólások, referátumok (Kiemelten, *Szodfridt I.*) stb. formájában. A címszó a csatlakozó szakterületeken, mint a termőhellyel, az adventív fajokkal, a biomassza szerepével stb. kapcsolatosan is bemutatásra került. Képet kaptunk négy Erdő és Klíma konferenciáról, amelyek anyaga kötetekben is megjelent.

Mindenesetre, a klímaváltozást érintő megnyilatkozásainál mindenki figyeljen az elődökre!

A klímaváltozás erdészeti értékeléséhez szükséges kutatásokat is felvázolták már 1991-ben a fenti tanulmányban. Most eljött az összegzés ideje, remélem nem jelentkezik a „No de hol a tavalyi hó? (F. V.)” szindróma.

Az elmélet oldaláról szívesen olvasnánk arról, mi alapozza meg ezt a mostani nagyobb bizonyosságot az előrejelzésekben, mit tartogat számunkra az ez év februárjában nyilvánosságra hozott, az ENSZ égisze alatt készült IPCC jelentés?

A klímaváltozás hatásainak keresésekor az erdészek számára legelőször felmerülő gyakorlatias kérdés a fajmegválasztás, és máris érintkezünk a természetvédelemmel.

Szeretnék e hasábokon egy üzenetet küldeni feléjük néhány sorban. Én – úgy érzem – megtehetem ezt, hiszen az EL 2004. májusi számában bátorkodtam javasolni a konszenzuskeresés szellemében – (E cikknel az EL 2004. évi tartalomjegyzékében tévedésből Csiha Imreként szerepelek.) –, hogy a magyar erdészet adjon át a természetvédelem-

nek háromezer hektár erdőt. Természetesen teljes érdektelenség követte javaslatomat, talán ha ... most nem kérnék a tízszerezést?

Az üzenetem a természetvédelem felé pedig:

1. Ha a klímaváltozással az őshonosság mítosza foszladozik, a tájidegenség bunkója bumeráנגgá változhat.

2. A jelen helyzetben vigyázzanak az erdészettel szembeni protokollra: „Ne tapossatok rajta nagyon, (A. E.)”!

3. Gondoljanak arra, ha elbocsátják a természetvédelmi őröket, hogyan vállalják a felelősséget az erdőért, azok védelméért, főként a szervezett fatolvajbandákkal szemben?

Írásom utolsó részében a gyakorló erdész kollégáimhoz kívánnék még elsősorban szólni.

Egy erdész legyen nyugodt, tudja milyen a klíma, hiszen minden erdőrésznél megtalálható a termőhely tényezői, jellemzői között. Bizonyára egyszerűsítésnek tűnik, de nem kell ezt a részt túlbonyolítanunk. Ugyanis, a makroklímahatárok, az alapok megadása, a globális változások észlelése és közvetítése felénk az elméleti szakemberek dolga.

Mi figyeljünk józan szakmaisággal a helyi mezo- és mikroklimára, hogy sikeres legyen az erdőstés.

A problémát éppen az jelenti, hogy az ilyen irányú, a szakmai igényességet mutató, sok pontos munkát igénylő helyi kezdeményezések nincsenek rendszerbe foglalva, segítve, megbecsülve.

Jellemző, hogy Páll M. már 1994-ben felvetette: létesítsünk erdészeti mérőállomás-hálózatot, mérjünk, és hogy mit, mivel, arra Csányi S. 1995-ben javaslatot tesz itt az EL-ben, és 2006-ban Tasnády P. újból javasolja az országos hálózatot.

A klímaállomások szükségességének

értékeléséhez, a megvalósításhoz kellene ma új ágazati iránymutatás – talán a klímastratégia részeként –, ami felszínre hozhatna sok gyakorlati tapasztalatot.

Változunk-e mi is, vagy csak a klíma, kérdezhetjük végül?

Csuka Imre
ny.em.

A környezet- és természetvédő szervezetek XVII. Országos Találkozója állásfoglalása

ERDEINK JÖVŐJÉRŐL Kecskemét, 2007. március 17.

A természet védelme, erdeink megőrzése és jövőben kívánatos kezelése érdekében a Környezet- és Természetvédő szervezetek az előző négy évben elfogadott állásfoglalásaikhoz hasonlóan, a várható változások tükrében (erdőtörvény módosítás, nemzeti parki törvény, ÚMFT, ÚMVT, NATURA 2000 stb.) felkérlik az Országgyűlést, a Kormányt, az illetékes hivatásokat és intézményeket, az alábbi intézkedések megtételére.

Állami erdők, védett állami erdők kezelése, erdőket érintő szakigazgatás:

Az állami erdőterületek maradjanak tartós állami tulajdonban és kezelésben! A zöld civil szervezetek tiltakoznak az állami erdők esetleges privatizációja ellen, mert az ilyen jellegű kezdeményezések a széles szakmai és társadalmi egyeztetéssel előkészített Nemzeti Erdőprogram céljainak mondanak ellent. A program szerint a gazdasági hasznosítás helyett az állami erdők értékének növelése a cél, és az ehhez szükséges kezelő szervezet hosszú távú működtetése az állam feladata.

A védett állami erdők kezelése régóta konfliktusok forrása. Véleményünk szerint ezen erdők kezelését nem elsősorban a kezelő szervezet intézményi hovatartozása határozza meg. A civil szervezetek a kezelés céljának meghatározását és az ehhez szükséges szervezeti, jogi és pénzügyi feltételek tisztázását tartják döntően fontosnak. Elvárjuk a kormányzattól, hogy a probléma megoldásához és a konfliktusok feloldásához szükséges döntéseket alapos helyzetlemeléssel és hatásvizsgálattal készítse elő. Felkérjük az illetékes minisztériumokat (KvVM, FVM, PM), hogy ezen feladatok koordinálására hozzanak létre tárcaközi bizottságot, és az egyeztetésbe az érintett civil szervezeteket vonják be. A civil szervezetek felkérlik az Országgyűlést, hogy az illetékes bizottságokban (környezetvédelmi, mezőgazdasági stb.) is vitassák meg az erdők vagyongazdálkodásának kérdését.

Az Országos Találkozón részt vevő civil szervezetek aggodalmukat fejezik ki az erdőket érintő szakigazgatási szervezetek (erdészeti- és zöldhatóság) személyi és anyagi feltételeinek ellehetetlenülését eredményező, az utóbbi időszakban tapasztalható intézkedésekkel kapcsolatban. Az Országos Találkozó résztvevői határozottan kérik az ügyben illetékes döntéshozókat a társadalmi érdekek érvényesítésére hivatott intézményi háttér megerősítésére.

Vadászat:

A természetközeli erdőgazdálkodásnak továbbra is egyik fő akadálya a túlszaporított nagyvadállomány. A civil szervezetek döbbenet tapasztalják, hogy sok esetben a vadászati érdekek megakadályozzák az erdők társadalmi elvárásoknak megfelelő, fenntartható kezelését, olyan esetekben is, amikor ugyanaz gyakorolja az erdő- és a vadgazdálkodás jogát.

A környezet- és természetvédő szervezetek szerint az erdei vadkár (vadhatás) mérésére monitoring rendszert kell működtetni (pl. a meglévő Erdővédelmi Hálózathoz kapcsolódóan).

Nyomatékosan kérjük, hogy a vadgazdálkodási üzemtervek jóváhagyásához a mindenkori erdészeti hatóság szakhatósági hozzájárulása is szükséges legyen.

Az állami támogatások alapelveivel összeférhetetlennek tartjuk a vadkár elhárítására irányuló intézkedések állami forrásokból való finanszírozását (2004-ben az erdőtelepítési támogatások keretében vadkárelhárító keretűkre 800 hektár tölgyerdő telepítésére elegendő támogatás kifizetésére került sor).

Erdőkkel kapcsolatos támogatások:

A civil szervezetek üdvözlik az elmúlt év során a hazai erdők természetességének szempontjából várhatóan pozitív hatással járó támogatások kidolgozását. Javasoljuk, hogy a természetszerű erdők fenntartását és természetességének javítását, területi növelését, továbbá közjóléti funkcióinak kielégítését célzó intézkedések élvezzenek prioritást.

Mi, az erdők természetvédelmével is foglalkozó szervezetek, szeretnénk újból kémi és javasolni, hogy az ÚMVP 2. tengelyéből erdőtelepítések címén csak az őshonos fajok kapjanak támogatást, és kategorikusan zárjuk ki az agresszíven terjedő nem őshonos fajok (akác) támogatását. Erre hazánk törvényben is elfogadott nemzetközi egyezmény kötelezi. Hazánk ugyanis elfogadta, és törvénybe iktatta a „Biológiai Sokféleség Egyezményt”, melyet az 1995. évi LXXXI. Törvényben hirdettek ki.

Továbbra sem látjuk biztosítottnak a Natura 2000 területeken lévő erdők megfelelő kezelését biztosító szabályozási és támogatási rendszer meglétét. Elvárjuk, hogy az illetékes minisztériumok egymással és az érintett érdekképviseleti és egyéb szakmai szervezetekkel egyeztetve

sürgősen dolgozzák ki a szükséges szakmai, támogatási kereteket.

Az erdőtükrözés módosítása:

Az erdőtükrözés módosítása kapcsán a civil szervezetek átfogó javaslatot juttattak el az illetékes minisztériumoknak. Az őshonos fajokból álló, természetes és természetességhez közel álló erdők megőrzése és fenntartása érdekében szükségesnek tartjuk az erdők természetesség szerinti kategorizálását, természetességi mutató bevezetését, és ezeknek az erdőtervekben való megjelenítését. A készülő új szabályozás és a hozzá tartozó támogatási rendszer ezekre a kategóriákra épüljön.

Az EU csatlakozás egyik hozadéka, hogy ma már Magyarország is figyelemmel kell lenni az Aarhusi Egyezményre (kihirdetve: 2001. évi LXXXI. Törvénnyel) illetve ennek megfelelő EU irányelvekre. Ebből különösen az adatokhoz való hozzáférés, illetve a döntéshozatali folyamatokban való társadalmi részvétel lehetőségének biztosítása érdekes (Orsz. Erd. Adattár, Közeti Erdőtervek, Orsz. Erdészeti Tanács stb.). Úgy véljük, hogy azon állampolgároknak, illetve közösségeknek, akiknek a táji környezetét erdők alkotják (területi, földrajzi érintettség), illetve azoknak a civil szervezeteknek, melyek alapító dokumentumuk szerint az erdők ügyével illetve általában természeti erőforrások védelmével foglalkoznak (szakmai érintettség), meg kell adni ezeket a jogokat.

A jelenlegi szakigazgatás sok esetben tehetetlen a falopásokkal, illegális fakitermelésekkel szemben. Fontosnak tartjuk, hogy szigorú és egyértelmű szabályok biztosítsák az erdők védelmét a bűnözés e sajátos formájával szemben, és gondoskodjanak az elkövetők megbüntetéséről. Úgy véljük, ehhez több jogszabály – köztük a Btk. – összehangolására van szükség.

Klímaváltozás:

A klímaváltozás várhatóan már a közeljövőben jelentős hatást fog gyakorolni a hazai erdők állapotára. A hagyományos vágások erdőgazdálkodás során létrejött egyszerű szerkezetű, kevés fafajból álló erdeink alkalmazkodóképessége korlátozott. Szükségesnek tartjuk a termőhelyi változásokat követni képes, magas biodiverzitású erdők kialakulását elősegítő kezelési módszerek és erdőtelepítési technológiák széles körű alkalmazását.